

**UCHWAŁA NR XXI/138/2016
RADY MIASTA BARTOSZYCE**

z dnia 28 kwietnia 2016 r.

**w sprawie przyjęcia Miejskiego Programu Wspierania Rodziny miasta Bartoszyce
na lata 2016 - 2018.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz.U. z 2016 r. poz. 446)) oraz art. 176 pkt. 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2015r. poz. 332, 1045, 1199, 1830), Rada Miasta w Bartoszycach:

§ 1.

Uchwała *Miejski Program Wspierania Rodziny miasta Bartoszyce na lata 2016 – 2018*, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Bartoszyce.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miasta

Leonard Boiwko

Miejski Program Wspierania Rodziny miasta Bartoszyce na lata 2016 - 2018

Bartoszyce, marzec 2016 r.

SPIS TREŚCI

1. Wstęp	3
2. Podstawa prawna opracowania Programu	4
3. Diagnoza środowiska lokalnego	4
3.1. Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych, dotyczących rodziny w mieście Bartoszyce	6
3.2. Lokalny system współpracy podmiotów działających w obszarze wspierania rodzin	8
4. Adresaci Programu wspierania rodziny	9
5. Analiza SWOT	9
6. Cele główne i szczegółowe Programu	11
7. Finansowanie	17
8. Monitoring	17
9. Podsumowanie	17
10. Skład Zespołu opracowującego Program	18

1. Wstęp

Obowiązek opracowania i realizacji 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny nakłada na jednostki samorządu terytorialnego art. 176 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Pierwszy *Miejski Program Wspierania Rodziny miasta Bartoszyce* został opracowany na lata 2013-2015 i przyjęty do realizacji Uchwałą Nr XXV/182/2013 Rady Miasta Bartoszyce z dnia 21 lutego 2013r. Kolejna edycja *Programu* stanowi kontynuację wytyczonych kierunków i działań podejmowanych przez nasz Samorząd na rzecz promowania modelu rodziny z dziećmi, kształtowania pozytywnego wizerunku rodziny, wzmacniania prawidłowego wypełniania jej funkcji oraz zapewnienia właściwej opieki dzieciom i młodzieży.

Rodzina stanowi podstawę życia społecznego i trudno sobie wyobrazić bez niej jego funkcjonowanie. Pomimo, iż powstaje wiele nowych instytucji nastawionych na wspieranie rozwoju człowieka, żadna z nich nie jest w stanie zastąpić rodziny, która nadal jest najważniejszym środowiskiem życia i rozwoju. Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka, które kształtuje jego uczucia, postawy oraz wywiera ogromny wpływ na powstawanie systemu wartości, norm i wzorców postępowania. Inne grupy społeczne czy instytucje, takie jak: szkoła, grupy rówieśnicze, różnorodne organizacje, kościół uzupełniają jedynie wpływ rodziny na dziecko. Jednym z ważniejszych atutów decydujących o przewadze rodziny nad innymi środowiskami jest bardzo wczesne, już od momentu urodzenia się dziecka, rozpoczęcie jej oddziaływania. Rola rodziny jako środowiska wychowawczego nie ogranicza się tylko do wczesnych lat życia dziecka, nie kończy się nawet wtedy, gdy dziecko jest już samodzielne, czy też zakłada własną rodzinę. Trwa przez całe życie każdego człowieka. Przemiany, jakie dokonują się we współczesnej rodzinie nie zawsze pociągają za sobą skutki pozytywne. Coraz więcej rodzin nie potrafi sobie radzić w nowych warunkach społeczno-gospodarczych. Trudności te mogą uniemożliwić rodzinie wypełnianie poszczególnych funkcji, co w konsekwencji może doprowadzić do jej niewydolności. Ogromny wpływ na rodzinę i jednostkę ma również rozwój współczesnej cywilizacji, który obok zjawisk pozytywnych generuje również negatywne. Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w funkcjonowaniu spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz organach administracji rządowej. Obowiązek ten jest realizowany w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami, policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.

Głównym założeniem *Miejskiego Programu Wspierania Rodziny miasta Bartoszyce na lata 2016-2018* jest utworzenie spójnego systemu wsparcia dzieci i rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w celu przywrócenia im zdolności do wypełniania tych funkcji, poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Realizowane w ramach Programu zadania koncentrować będą się nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie, również w sytuacjach, gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną biologiczną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczych.

2. Podstawa prawna opracowania Programu

Realizacja polityki wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej opiera się między innymi na takich aktach prawnych jak:

- 1) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- 3) ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- 4) ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- 5) ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- 6) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- 7) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- 8) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowywaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- 9) Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Bartoszyce na lata 2016 - 2022,
- 10) Strategia Polityki Społecznej Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2020 r.,
- 11) Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej w Województwie Warmińsko - Mazurskim na lata 2013 - 2017.

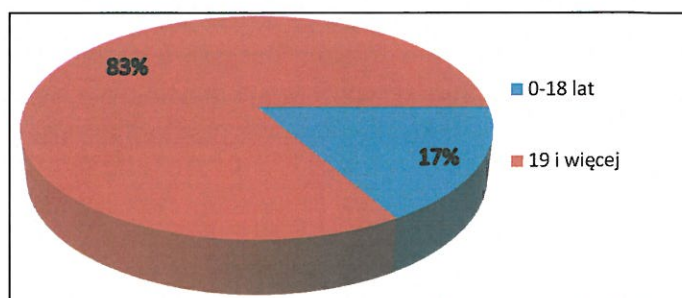
3. Diagnoza środowiska lokalnego

Diagnoza środowiska lokalnego została przygotowana na podstawie analizy danych statystycznych pozyskanych z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, *Oceny Zasobów Pomocy Społecznej dla Gminy Miejskiej Bartoszyce*, Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Bartoszyce na lata 2016-2022 oraz bezpośrednio od przedstawicieli instytucji, które w swojej pracy zajmują się opieką nad dzieckiem i rodziną. Na ich podstawie zidentyfikowane zostały najważniejsze problemy stanowiące punkt wyjścia do opracowania *Programu*.

Struktura demograficzna miasta Bartoszyce:

Bartoszyce położone są w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego. Miasto, wraz z: gminą Bartoszyce, gminą i miastem Bisztynek, gminą i miastem Sępól, gminą Górowo Iławeckie oraz miastem Górowo Iławeckie, tworzy powiat bartoszycki. Bartoszyce w dniu 31.12.2015 roku zamieszkiwało (meldunki stałe) **12.822 kobiety** oraz **11.260 mężczyzn**, łącznie **24.082 osoby**, w tym **3.997** dzieci i młodzieży w wieku do 18 roku życia (źródło: *Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Bartoszyce*).

Wykres nr 1. Struktura wiekowa Bartoszyce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Urzędu Miasta Bartoszyce

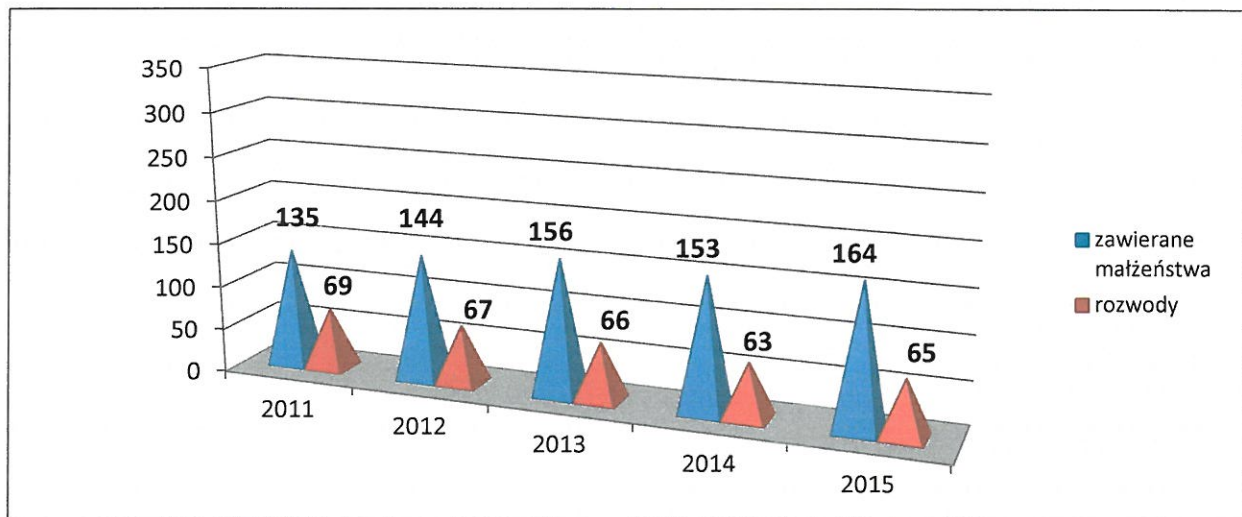

Na podstawie przedstawionych danych demograficznych widać, że dominującą grupę mieszkańców Bartoszyce stanowi ludność w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym.

Oprócz struktury demograficznej duży wpływ na kształt polityki prorodzinnej miasta oraz funkcjonowanie rodzin w środowisku lokalnym mają również procesy związane z ruchem naturalnym ludności, tj. liczbą zawieranych związków małżeńskich oraz liczbą orzekanych rozwodów, które wywierają ogromny wpływ na zmianę modelu rodziny, a w konsekwencji, jej funkcjonowanie.

Analizując statystyki ogólnopolskie zauważalny jest niepokojący trend. W roku 2014 zostało zawartych około 189 tys. związków małżeńskich, przy czym zarejestrowano 66 tys. rozwodów. Oznacza to, że wskaźnik rozwodów (czyli ich proporcja w stosunku do nowo zawartych małżeństw) wyniósł 35 proc. Okazuje się, że współczynnik ten z roku na rok rośnie. Jeszcze dekadę temu sięgał 25 proc., a w 2010 r. przekroczył 26,6 proc. (61,3 tys. rozwodów na 230 tys. małżeństw). Czynniki, które prowadzą do rozwodu, istniały zawsze. W wyniku przemian obyczajowych związanych z modelem rodziny coraz więcej osób decyduje się na zerwanie z tradycją i dotychczasowym życiem. Obecnie kładzie się nacisk na realizację własnych potrzeb, autonomię, indywidualizację wyborów i niezależność w związku. Duży wpływ ma emancypacja partnera, który wymaga od współpartnera zaangażowania w związek.

Wykres nr 2. Zawieranie małżeństw i rozwody w Bartoszczach

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Urząd Stanu Cywilnego w Bartoszczach

Dane statystyczne dla miasta Bartoszyce wykazują, że liczba rozwodów od roku 2011 ma tendencję spadkową. W roku 2011 stosunek liczby rozwodów (tj. 51,11 proc.) do liczby małżeństw przekraczał średnią krajową aż o 20 proc. Do roku 2015 wskaźnik ten spadł, aż o 11,5 proc. i aktualnie utrzymuje się na poziomie ogólnopolskim. Biorąc jednak pod uwagę zachodzące zmiany demograficzne, w najbliższych latach przewidywany jest spadek liczby zawieranych małżeństw. Może to mieć bezpośredni wpływ na pogłębienie osłabienia socjalizacyjnej roli rodziny. Niestety trudno określić, jak będzie wyglądać sytuacja w przypadku rozwodów. Jak zwracają uwagę eksperci i psychologowie „coraz częściej rozwodzą się osoby, których staż małżeński wynosi mniej niż cztery lata. Kiedyś najczęściej rozwodziły się pary, które przeżyły z sobą od pięciu do dziewięciu lat”. Psycholog Małgorzata Remlein porównuje aktualną sytuację związków do zabawek, a nawet rzeczy: „Kiedyś, jak się coś zepsuło, to się to naprawiało. Dziś żyjemy w czasach, kiedy zepsutą rzecz się wyrzuca lub wymienia na nowszy model. Podobnie postępuje się w związkach”.

3.1 Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych, dotyczących rodziny w mieście Bartoszyce.

Tak jak wspomniano już wcześniej, coraz więcej rodzin nie potrafi sobie radzić w nowych warunkach społeczno-gospodarczych. Trudności te mają wpływ na wypełnianie poszczególnych funkcji rodziny (w tym ekonomicznej, społeczno-wyznaczającej oraz socjopsychologicznej)*, co w konsekwencji może doprowadzić do niewydolności środowiska wychowawczego.

Duży wpływ na warunki społeczno-gospodarcze bartoszyckich rodzin ma sytuacja na rynku pracy. Na dzień 31.12.2015 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bartoszycach zarejestrowanych było **1.568 osób**, w tym **773 kobiety** i **795 mężczyzn**. Choć dane statystyczne pokazują, że wskaźnik bezrobocia w Bartoszycach spada, to w głównej mierze jest to spowodowane spadkiem liczby osób w wieku produkcyjnym. W dalszej perspektywie należy liczyć się z negatywnymi skutkami starzenia się społeczeństwa oraz związanym z tym, zwiększonym obciążeniem ochrony zdrowia, jak również mniejszą dzietnością rodzin. Oprócz bezrobocia w Bartoszycach występują także inne problemy społeczne, które w sposób bezpośredni wpływają na funkcjonowanie rodziny. Osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej korzystają z pomocy szeregu instytucji państwowych i samorządowych, m.in. Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bartoszycach, który udzielił w 2015 r. wsparcia **2.532 osobom z 1.336 rodzin**.

Tabela nr 1. przedstawia najczęściej występujące trudności, z jakimi borykają się rodziny w Bartoszycach, które są głównym powodem przyznania świadczeń przez MOPS. Należy zaznaczyć, że w jednej rodzinie może wystąpić kilka przyczyn udzielenia pomocy, np. ubóstwo, bezrobocie i ciężka choroba.

Tabela nr 1. Dominujące przyczyny korzystania z pomocy społecznej w roku 2015

<i>Obszar przyznania wsparcia i pomocy dla rodzin</i>	<i>Liczba rodzin</i>	<i>Liczba osób w rodzinach</i>
Ubóstwo	1.216	2.215
Bezrobocie	858	1.816
Niepełnosprawność	450	794
Długotrwała i ciężka choroba	432	726
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, w tym:	165	541
- rodziny niepełne	126	370
- rodziny wielodzietne	28	148
Alkoholizm	105	149
Potrzeba ochrony macierzyństwa	87	328

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS za rok 2015

Szeroki zakres pomocy, m.in. rodzinom z dziećmi, o charakterze rzeczowym i finansowym, zgodnie z *ustawą o pomocy społecznej*, uzupełniany jest pracą socjalną. Obejmuje ona różnorodne działania wspomagające rodziny w sytuacjach problemowych - poradnictwo, doradztwo, informowanie, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, współpracę

*Funkcje rodziny według Z. Tyszki, który wymienia aż dziesięć funkcji rodziny, które z kolei łączy w cztery grupy: biopsychiczna, ekonomiczna, społeczno-wyznaczająca, socjo-psychologiczna.

z innymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi, podtrzymywanie więzi, kontaktów w środowisku, itp. Bieżącą działalność pracowników socjalnych wspomagają specjaliści Poradni Konsultacyjno - Terapeutycznej, funkcjonującej w strukturze MOPS od 1990r., tj. pedagog, psycholog, socjolog oraz prawnik. Każdego roku konsultanci koordynują dożywianie dzieci w szkołach oraz pracę świetlic szkolnych w czasie ferii zimowych i wakacji, współpracują z rejonowymi pracownikami socjalnymi, pedagogami szkolnymi, kuratorami oraz policją w zakresie rozwiązywania problemów rodzinnych i wychowawczych, realizują doradztwo i wsparcie specjalistyczne na rzecz podopiecznych i pracowników Ośrodka (m.in. w ramach postępowań administracyjnych oraz bieżącej pracy socjalnej). Raz w miesiącu na terenie MOPS odbywają się spotkania pedagogów szkolnych z pracownikami socjalnymi, organizowane w celu omówienia sposobów rozwiązania problemów rodzinnych i wychowawczych, występujących w rodzinach, będących pod opieką Ośrodka. Ponadto kadra Poradni uczestniczy w realizacji różnego rodzaju projektów i programów, realizowanych przez MOPS.

Dodatkowo, wspólnie ze Stowarzyszeniem Przyjaciół Opieki Paliatywnej, we współpracy z Bankiem Żywności w Olsztynie, MOPS zabezpiecza najuboższe rodziny w podstawowe produkty żywnościowe. W 2015 r. na ich rzecz przekazano **34.820 kg żywności dla 1.084 osób**. Programem „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” objęto **1.593 osoby**, w tym **735 osób z 519 rodzin** skorzystało z pomocy w formie posiłku, natomiast **497 rodzinom (łącznie 999 osób)** przyznano pomoc w formie zasiłku celowego na zakup żywności. W grupie osób korzystających z posiłków było **139 dzieci** w wieku do rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej oraz **297 uczniów** w wieku do ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej.

We współpracy z organizacjami pozarządowymi, m.in. Stowarzyszeniem Integracji Osób Niepełnosprawnych, ZR Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej, OR Polskiego Czerwonego Krzyża, na przestrzeni ostatnich lat MOPS rozszerzył również, głównie w oparciu o działalność projektową i pozyskane środki zewnętrzne, ofertę działań środowiskowych na rzecz rodziny. Realizowane są wspólnie różnorodne programy, w ramach których organizowane były zajęcia świetlicowe dla dzieci, wielopokoleniowe zajęcia integracyjne, pikniki rodzinne, zabawy choinkowe, wypoczynek letni, zaopatrzenie w artykuły szkolne pozyskane z darowizn.

Zgodnie z założeniami *ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*, w 2011 r. został powołany Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Zadaniem Zespołu jest integrowanie i koordynowanie działań przedstawicieli pomocy społecznej, policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych oraz innych specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W 2015 roku założono **78 nowych Niebieskich Kart** oraz kontynuowano działania w **22 rodzinach** objętych procedurą w 2014 r.; odbyły się **3 posiedzenia** członków Zespołu Interdyscyplinarnego; na terenie Ośrodka odbyło się **96** posiedzeń grup roboczych z osobami dotkniętymi przemocą, w których m.in. uczestniczyli rejonowi pracownicy socjalni, odpowiedzialni za kompleksową informację oraz diagnozę sytuacji i potrzeb osób dotkniętych przemocą oraz **84** spotkania z osobami stosującymi przemoc.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wyczerpująco reguluje proporcje w jakich wymienione jednostki samorządu terytorialnego ponoszą wydatki na opiekę i wychowanie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. Zgodnie z przedmiotową ustawą, w roku 2014 pieczę zastępczą w Bartoszycach objęto **18 dzieci z 9 rodzin** oraz zrefundowano na rzecz powiatu bartoszyckiego część (10 %) wydatków z tym związanych, w łącznej kwocie **155.159 zł**. Z kolei w 2015 r. pieczę zastępczą objęto **11 dzieci z 7 rodzin**, zaś łączna wartość refundacji wyniosła **346.119,44 zł**.

W roku 2014 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bartoszycach zatrudnił dwóch asystentów rodziny, którzy swoim wsparciem objęli **36 rodzin**, wychowujących **72 dzieci**.

Z kolei w roku 2015, dzięki pozyskanemu dofinansowaniu ze środków Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach *Programu Asystent rodziny i Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej*, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej zatrudnił **3 asystentów** (2,5 etatu), którzy objęli wsparciem **łącznie 42 rodziny**, w których funkcjonowało **86 dzieci**.

27 maja 2014 r. Rada Ministrów podjęła *Uchwałę w sprawie ustanowienia rządowego programu dla rodzin wielodzietnych* oraz przyjęła *Rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu dla rodzin wielodzietnych*. W oparciu o przedmiotowe akty prawne od dnia 16 czerwca 2014 r. obowiązuje Karta Dużej Rodziny. Przysługuje ona rodzinom z co najmniej trojgiem dzieci, niezależnie od dochodu. Dotyczy to także rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka. Karta wydawana jest bezpłatnie i oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień. Rodzice mogą korzystać z niej dożywotnio, dzieci - do 18 roku życia lub do ukończenia nauki (maksymalnie do osiągnięcia 25 roku życia). Osoby niepełnosprawne otrzymują kartę na czas trwania orzeczenia o niepełnosprawności. W celu otrzymania Karty, rodziny z terenu Bartoszyce składają wniosek do Urzędu Miasta Bartoszyce. Do końca 2014 r. wydano łącznie **64 Karty Dużej Rodziny**, zaś w 2015 r. - **59**.

Od kilku lat Gmina Miejska Bartoszyce realizuje również program pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów w formie stypendium szkolnego oraz zasiłku losowego. Stypendium może otrzymać uczeń znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej, wynikającej z niskich dochodów rodziny oraz występujących w rodzinie problemów, tj. bezrobocia, niepełnosprawności, ciężkiej lub długotrwałej choroby, wielodzietności, alkoholizmu, braku umiejętności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W roku 2015 pomocą w formie stypendium i zasiłku objęto łącznie **601 uczniów**, zaś łączna kwota wypłaconych świadczeń wyniosła **968.492 zł**. Gmina realizuje również Rządowy Program pomocy uczniom pn. *Wyprawka szkolna*, który polega na dofinansowaniu zakupu podręczników do kształcenia ogólnego, w tym specjalnego lub podręczników do kształcenia w zawodach. Aby otrzymać pomoc w ramach Programu, kryterium dochodowe w rodzinach nie mogło w roku 2015 przekroczyć 574 zł netto na osobę w rodzinie. W roku szkolnym 2014/2015 przyznano wyprawkę **218 uczniom** na łączną kwotę **96 302 zł**.

Działania w przedmiotowym obszarze, podejmowane na terenie miasta, mają na celu umożliwienie prawidłowego funkcjonowania rodziny w środowisku oraz zapobieganie zjawiskom jej dysfunkcji. Realizacja tych zadań oraz osiągnięte rezultaty są wynikiem współpracy szerokiego kręgu instytucji i organizacji społecznych. Bez bezpośredniego zaangażowania wszystkich partnerów niemożliwa byłaby kompleksowa praca z rodziną (w tym nowe kierunki działania w zakresie *ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*).

3.2 Lokalny system współpracy podmiotów działających w obszarze wspierania rodzin

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie kwestii dziecka i rodziny są miejskie oraz powiatowe podmioty działające na terenie miasta. Prezentujemy te, które aktywnie wpływają na poprawę sytuacji dziecka i rodziny:

- a) *Zasoby ludzkie: specjaliści z różnych dziedzin.*
- b) *Zasoby instytucjonalne: miejskie i powiatowe (zlokalizowane na terenie Bartoszyce) instytucje i organizacje zajmujące się pracą na rzecz rodzin oraz instytucje i organizacje pełniące funkcję wspierającą:*
  1. Urząd Miasta Bartoszyce,
  2. Miejskie i powiatowe jednostki z zakresu sportu i kultury - Bartoszycki Ośrodek

- Sportu i Rekreacji, Miejska Biblioteka Publiczna, Bartoszycki Dom Kultury, Młodzieżowy Dom Kultury,
3. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bartoszcach,
  4. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bartoszcach,
  5. Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
  6. Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji w Bartoszcach,
  7. Komenda Powiatowa Policji w Bartoszcach,
  8. Sąd Rejonowy w Bartoszcach,
  9. Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej,
  10. Prokuratura Rejonowa w Bartoszcach,
  11. Świetlice środowiskowe,
  12. Zespół Administracyjny Oświaty w Bartoszcach,
  13. Miejskie i powiatowe placówki oświatowe,
  14. Organizacje pozarządowe i wspólnoty,
  15. Pielęgniarki środowiskowe,
  16. Grupy samopomocowe.

4. Adresaci Programu wspierania rodziny.

Adresatami Programu są bartoszyckie rodziny przeżywające trudności w sferze opiekuńczo – wychowawczej, w których wychowują się dzieci oraz rodziny, z których dzieci umieszczone zostały w pieczy zastępczej. Szczególnej uwagi wymagają dzieci i młodzież z rodzin niewydolnych wychowawczo. Niewydolność rodziców zaburza zaspokajanie podstawowych potrzeb rozwojowych dziecka, prowadzi między innymi do niepowodzeń szkolnych oraz izolacji społecznej.

Działalność osób odpowiedzialnych za wspieranie rodziny w wypełnianiu jej funkcji opiekuńczo - wychowawczej prowadzona będzie na trzech poziomach i adresowana do rodzin:

- 1) o niskiej świadomości roli i funkcji rodziny oraz wymagających wsparcia poprzez wdrażanie działań prorodzinnych w środowiskach lokalnych;
- 2) słabo przygotowanych do pełnienia ról w małżeństwie i w rodzinie oraz do budowania więzi rodzinnej;
- 3) o zbyt małej aktywności własnej, charakteryzujących się roszczeniowymi postawami i niską aktywnością zawodową.

5. Analiza SWOT

WSPARCIE RODZINY NA TERENIE MIASTA BARTOSZYCE	
MOCNE STRONY	SLABE STRONY
- poparcie działań i współpraca z samorządem miasta, - działalność instytucji pracujących na rzecz rodzin, - aktywna działalność organizacji sektora pozarządowego, działających na rzecz rodzin,	- brak wczesnej diagnostyki problemu, - mała świadomość i gotowość społeczna w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej, - brak nawyków korzystania z rodzinnego poradnictwa specjalistycznego, - mały dostęp do informacji,

- ogólnie dostępna oferta pomocy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, - zaangażowanie instytucji i organizacji, - dobrze wykształcona kadra, - otwartość na współpracę, - realizacja programów i projektów, - działalność asystentów rodziny, - bogata oferta propozycji spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.	- brak dostępu w placówkach oświatowych do psychologicznej pomocy specjalistycznej - psychoterapia, - ograniczony dostęp do terapii dla rodzin, małżeństw i edukacji rodziców, - ograniczone możliwości finansowe samorządu, uniemożliwiające tworzenie i rozwój form wsparcia dziennego, - zbyt mała liczba zatrudnionych asystentów rodziny do faktycznych potrzeb, - brak placówki/placówek interwencyjnych, - brak procedury interwencji w przypadku krzywdzenia dziecka, precyzującej postępowanie instytucji, służb, organizacji i specjalistów, - brak diagnozy oczekiwań młodzieży, w tym zagrożonej demoralizacją (m.in. oczekiwań w stosunku do form spędzania czasu wolnego, zainteresowań).
SZANSE	ZAGROŻENIA
- regulacje prawne bardziej przyjazne rodzinie, - możliwości współpracy z organizacjami, - zwiększenie ilości etatów asystentów rodziny, - możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych, - wzrost świadomości społecznej w tym obszarze, - budowanie zintegrowanego systemu wsparcia, - wczesne diagnostyki problemu, - zwiększenie świadomości i gotowości społecznej w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej, - rozpowszechnienie informacji o możliwości korzystania z rodzinnego poradnictwa specjalistycznego oraz wypracowanie i nabycie nawyków korzystania z rodzinnego poradnictwa specjalistycznego, - zwiększony dostęp do informacji o oferowanych formach wsparcia dla rodzin poprzez różnego rodzaju źródła przekazu (m.in. mass media),	- trudna sytuacja finansowa, - ubożenie społeczeństwa i osłabianie się funkcji rodziny, - większa skala zjawisk niepożądanych, - brak świadomości problemu i umiejętności szukania pomocy przez rodziny dysfunkcyjne, - niepodjęcie działań zmierzających do wdrażania <i>Programu</i>, - złożoność problemów w rodzinach, - modele, wzorce rodzin dysfunkcyjnych przekazywanych z pokolenia na pokolenie, - sytuacja na rynku pracy w Bartoszycach, - bliskie położenie z Obwodem Kaliningradzkim – łatwy dostęp do tanich używek, sprowadzanych w ramach <i>Małego Ruchu Przygranicznego</i>.

- dostęp do psychologicznej pomocy specjalistycznej – psychoterapia w placówkach oświatowych, - dostęp do terapii dla rodzin, małżeństw i edukacji rodziców, - pozyskiwanie środków zewnętrznych (w tym ze środków europejskich) na tworzenie i rozwój form wsparcia dziennego, zarówno przez jednostki organizacyjne gminy, jak również organizacje pozarządowe, - powstanie placówki/placówek o charakterze interwencyjnym, - stworzenie i wdrożenie procedury interwencji w przypadku krzywdzenia dziecka oraz pełne zaangażowanie instytucji w jej realizację, - tworzenie nowych propozycji form spędzania czasu wolnego dla młodzieży, w tym zagrożonej demoralizacją, na podstawie wyników z przeprowadzonej diagnozy oczekiwań tej grupy.	

6. Cele główne i szczegółowe Programu

Cel główny:

Tworzenie warunków sprzyjających wspieraniu rodziny i jej prawidłowemu funkcjonowaniu.

Cele szczegółowe:

- 1. Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących.**
- 2. Wspieranie rodziny w wychowywaniu dziecka oraz pełnieniu funkcji opiekuńczej i wychowawczej.**
- 3. Promowanie wartości rodziny.**

Realizacja powyższych celów ukierunkowana będzie na osiągnięcie następujących rezultatów:

1. Zahamowanie wzrostu liczby rodzin dysfunkcyjnych.
2. Poprawę jakości życia rodzin oraz wyrównanie różnic w ich poziomie funkcjonowania.
3. Efektywniejsze programowanie pomocy i oferty spędzania czasu, dostosowanej do indywidualnych potrzeb dziecka.
4. Pogłębienie wiedzy i zwiększenie wrażliwości społecznej na problemy dziecka i rodziny.
5. Konsolidację podmiotów, realizujących zadania systemowego wsparcia dziecka i rodziny na terenie miasta Bartoszyce.

Ad. 1. Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących.

Zadania	Okres realizacji	Wskaźniki realizacji zadań	Podmioty Współpracujące
1. Analiza sytuacji rodzin, w których dzieci są zagrożone - monitorowanie środowisk, praca socjalna	2016-2018	- liczba rodzin dysfunkcyjnych, - liczba rodzin zastępczych oraz dzieci objętych pieczą zastępczą, - liczba rodzin objętych „Niebieską Kartą”.	MOPS, PCPR, Placówki oświatowe, Komenda Powiatowa Policji, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Służby Sądowe
2. Organizowanie grup wsparcia dla rodzin	2016-2018	- liczba zorganizowanych grup wsparcia, - liczba osób uczestniczących w grupach wsparcia.	MOPS, Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji, Organizacje pozarządowe, Wspólnoty
3. Zapewnienie dostępności do poradnictwa specjalistycznego poprzez organizowanie i informowanie o miejscach pomocy	2016-2018	- liczba i rodzaj miejsc poradnictwa specjalistycznego, - rodzaj poradnictwa, - liczba osób i udzielonych porad, - liczba form przekazu, informujących o miejscach pomocy.	Urząd Miasta Bartoszyce, MOPS, PCPR, Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji, Placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe, Lokalne Media
4. Podejmowanie działań aktywizujących zawodowo i społecznie rodziny, których członkowie pozostają bez pracy, celem umożliwienia podjęcia zatrudnienia	2016-2018	- formy działań aktywizujących, - liczba osób, które z nich skorzystają, - liczba osób, które znalazły zatrudnienie po udziale w zajęciach aktywizacyjnych.	MOPS, PCPR, PUP, Organizacje pozarządowe, Hufiec Pracy
5. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej - realizacja na ich rzecz świadczeń i usług statutowych.	2016-2018	- liczba rodzin objętych usługami, - liczba udzielonych porad.	MOPS, ZAO Organizacje pozarządowe

6. Zapewnienie usług wspierających	2016-2018	- liczba rodzin objętych usługami wspierającymi.	Urząd Miasta Bartoszyce, MOPS, PCPR, Organizacje pozarządowe
7. Podejmowanie działań na rzecz powrotu do rodziny biologicznej dziecka, umieszczonego w pieczy zastępczej	2016-2018	- liczba dzieci, które powróciły do rodziny biologicznej.	Urząd Miasta Bartoszyce, MOPS, PCPR, Organizacje pozarządowe
8. Podejmowanie działań zmierzających do utworzenia placówki interwencyjnej	2016-2018	- liczba powstałych placówek.	Urząd Miasta Bartoszyce w zakresie inicjowania utworzenia placówki przez Samorząd powiatowy lub organizacje pozarządowe
9. Przygotowanie i wdrożenie procedury interwencyjnej w przypadku krzywdzenia dziecka	2016-2018	- opracowana procedura, - liczba podmiotów zaangażowanych w realizację procedury.	Urząd Miasta Bartoszyce, MOPS, PCPR, Komenda Powiatowa Policji, Służba Zdrowia, Sąd, Placówki oświatowe

Ad. 2 Wspieranie rodziny w wychowywaniu dziecka oraz pełnieniu funkcji opiekuńczej i wychowawczej.

Zadania	Okres realizacji	Wskaźniki realizacji zadań	Podmioty Współpracujące
1. Pomoc z wykorzystaniem zaangażowania rodzin wspierających (w razie stwierdzonych potrzeb)	2016-2018	- liczba rodzin, objętych pomocą rodzin wspierających.	Urząd Miasta Bartoszyce, MOPS, PCPR, Służby Sądowe, PUP, Placówki oświatowe, Świetlice i Kluby, Organizacje pozarządowe i wspólnoty, Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
2. Zapewnienie opieki asystenta rodziny rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej	2016-2018	- liczba asystentów pracujących na rzecz mieszkańców Bartoszyce, - liczba rodzin, którym przydzielono asystenta z podziałem na rodziny z dziećmi i rodziny, których dzieci	Urząd Miasta Bartoszyce, MOPS, Organizacje pozarządowe

		zostały umieszczone w pieczy zastępczej.	
3. Propagowanie idei tworzenia klubów dziecięcych, świetlic osiedlowych, placówek wsparcia dziennego	2016-2018	- liczba przeprowadzonych akcji, - liczba powstałych klubów i świetlic, - liczba powstałych placówek wsparcia dziennego.	Urząd Miasta Bartoszyce, MOPS, Lokalne Media, Wolontariat, Placówki oświatowe, Instytucje kultury, Organizacje pozarządowe, Administratorzy zasobów mieszkaniowych
4. Realizowanie programów profilaktycznych z zakresu dysfunkcji rodzin oraz indywidualne konsultacje i poradnictwo specjalistyczne	2016-2018	- liczba zrealizowanych programów, - liczba konsultacji i osób, którym udzielono porad.	Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Placówki oświatowe, Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji, Komenda Powiatowa Policji, Organizacje pozarządowe, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Świetlice Środowiskowe
5. Organizowanie szkoleń, prelekcji, warsztatów dla rodziców	2016-2018	- liczba zrealizowanych warsztatów, szkoleń, - tematyka wyżej wymienionych działań, - liczba osób objętych wsparciem.	Urząd Miasta Bartoszyce, MOPS, PCPR, Placówki oświatowe, Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji, Organizacje pozarządowe, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
6. Działania informacyjne oraz promocyjne w zakresie roli i funkcji asystenta rodziny	2016-2018	- liczba akcji, kampanii, konferencji, - ilość materiałów promocyjnych.	Urząd Miasta Bartoszyce, MOPS, PCPR, Media Lokalne, Organizacje pozarządowe i Wspólnoty
7. Prowadzenie kursów, szkoleń,		- liczba szkoleń, kursów i warsztatów,	MOPS, Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,

warsztatów dla pracowników instytucji wspierających rodzinę	2016-2018	- zakres tematyczny form doskonalenia, - liczba uczestników.	Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji, Placówki oświatowe, Kuratorzy, Komenda Powiatowa Policji, Organizacje pozarządowe
8. Ustalanie zakresu i form współpracy, tworzenie procedur reagowania w sytuacjach problemowych, opracowanie procedur wymiany informacji międzyinstytucjonalnej	2016-2018	- liczba zawartych porozumień.	Urząd Miasta Bartoszyce, MOPS, PCPR, Placówki oświatowe, Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji, Komenda Powiatowa Policji, Organizacje pozarządowe, itp.
9. Wspieranie i propagowanie różnych form aktywności społecznej na rzecz wspomagania rodzin oraz umacniania w nich więzi rodzinnych	2016-2018	- ilość podjętych inicjatyw	Urząd Miasta Bartoszyce, MOPS, PCPR, Placówki oświatowe, BOSiR, BDK, Miejska Biblioteka Publiczna, Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji, Organizacje pozarządowe, itp.
10. Propagowanie i rozwój oferty skierowanej do rodzin w ramach Karty Dużej Rodziny	2016-2018	- ilość wydanych Kart Dużej Rodziny, - ilość dzieci objętych ofertą Karty Dużej Rodziny	Urząd Miasta Bartoszyce, MOPS, PCPR, placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe, itp.
11. Przeprowadzenie diagnozy potrzeb i oczekiwań młodzieży, w tym zagrożonej demoralizacją	2016-2018	- raport końcowy, - liczba podmiotów oferujących zajęcia, - liczba ofert kierowanych do młodzieży.	Urząd Miasta Bartoszyce, Placówki oświatowe, Komenda Powiatowa Policji, Organizacje pozarządowe, Kuratorzy, itp.
12. Rozwój oferty w obszarze polityki prorodzinnej wynikającej ze zmian przepisów prawnych w Polsce (m.in. <i>ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci</i>)	2016-2018	- liczba zrealizowanych programów i projektów, - liczba osób korzystających z pomocy.	Urząd Miasta Bartoszyce, jednostki organizacyjne samorządu, Organizacje pozarządowe

Ad.3. Promowanie wartości rodziny

Zadania	Okres realizacji	Wskaźniki realizacji zadań	Podmioty Współpracujące
1. Promowanie pozytywnych wzorców rodzinnych oraz wzmocnienia więzi międzypokoleniowej	2016-2018	- ilość imprez, spotkań integracyjnych oraz edukacyjnych promujących „dobre praktyki” - wydanie broszury informacyjnej, - liczba wydrukowanych informatorów, - liczba wydanych egzemplarzy.	Urząd Miasta Bartoszyce, MOPS, Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji, Placówki oświatowe, BOSiR, instytucje kultury, Media Lokalne, Organizacje pozarządowe i Wspólnoty, kościoły i związki wyznaniowe.
2. Upowszechnianie potrzeby funkcjonowania rodzin wspierających	2016-2018	- liczba akcji, kampanii, konferencji, - ilość materiałów promocyjnych.	Urząd Miasta Bartoszyce, MOPS, BDK, BOSiR, Placówki oświatowe, Miejska Biblioteka Publiczna Media Lokalne, Organizacje pozarządowe i Wspólnoty.
3. Promowanie oferty skierowanej do rodzin w ramach Karty Dużej Rodziny	2016-2018	- ilość kampanii w lokalnych mediach, - ilość rozpowszechnionych materiałów.	Urząd Miasta Bartoszyce, MOPS, PCPR, placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe, media lokalne, kościoły i związki wyznaniowe, wspólnoty osiedlowe, itp.

7. Finansowanie

Zadania zaplanowane do realizacji w ramach *Programu* będą finansowane z następujących źródeł:

- środków własnych budżetu Miasta,
- dotacji z budżetu państwa,
- dotacji ze środków unijnych,
- dotacji z programów rządowych,
- wkładu sponsorów.

8. Monitoring

Monitoring prowadzony będzie na bieżąco. Sprowadzał się on będzie do uzyskiwania informacji na temat realizacji planowanych działań w zakresie ich czasu realizacji, założeń, źródeł finansowania oraz przełożenia na osiągnięcie rezultatów *Programu*. Zebrane informacje odpowiedzą na pytania czy i do jakiego stopnia cele *Programu* są odpowiednie do zmieniających się potrzeb i priorytetów na poziomie miasta. Zostanie również uzyskana informacja czy i w jakim obszarze *Program* wymaga aktualizacji, przeformułowania lub zmian postawionych celów.

Instytucją odpowiedzialną za koordynację działań i monitoring „*Miejskiego Programu Wspierania Rodziny miasta Bartoszyce na lata 2016 - 2018*” jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bartoszycach, który każdego roku przedkłada Burmistrzowi Miasta Bartoszyce sprawozdanie z realizacji *Programu* oraz zestawienie potrzeb na rok następny, związanych z jego realizacją. Burmistrz Miasta Bartoszyce, zgodnie z art. 179 *ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*, do dnia 31 marca każdego roku składa Radzie Miasta roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań. Wnioski zawarte w sprawozdaniach z realizacji *Programu* stanowią podstawę do ewentualnej weryfikacji założeń dokumentu na lata następne.

9. Podsumowanie

Gmina Miejska Bartoszyce od wielu lat realizuje szereg różnorodnych działań związanych z wsparciem rodzin. Jednak przemiany jakie dokonują się we współczesnym świecie, generujące coraz to nowe problemy społeczne, wymagają skoordynowania i rozwoju oferowanych form pomocy. Ważne jest również systematyczne podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków dysfunkcji oraz promowanie rodzinnego stylu życia.

Należy wyrazić nadzieję, że realizacja założeń *Miejskiego Programu Wspierania Rodziny miasta Bartoszyce na lata 2016-2018* przyczyni się do ograniczenia i zminimalizowania negatywnych skutków problemów występujących w bartoszyckich rodzinach, zapewnienia im poczucia bezpieczeństwa w sytuacjach bezradności oraz stworzy spójny i skuteczny system ich wsparcia. Aby jednak *Program* mógł przynieść założone efekty, w jego realizację powinny aktywnie włączyć się wszystkie zainteresowane instytucje i organizacje z terenu miasta. Należy również pamiętać o tym, że w rodzinę należy inwestować, bowiem to w niej dorastają kolejne pokolenia, kształtuje się „kapitał ludzki”, który w przyszłości będzie tworzył społeczeństwo i wpływał na tempo jego rozwoju oraz rozwoju gospodarczego naszego miasta i kraju.

10. Skład Zespołu ds. opracowania *Miejskiego Programu Wspierania Rodziny miasta Bartoszyce na lata 2016 - 2018*

Nad opracowaniem *Miejskiego Programu Wspierania Rodziny miasta Bartoszyce na lata 2016-2018* pracował Zespół przedstawicieli różnych instytucji i organizacji z terenu miasta Bartoszyce, które na co dzień swoimi działaniami wspierają rodziny. Byli to, w kolejności alfabetycznej:

1. Bucior Katarzyna - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bartoszycach,
2. Dekert Małgorzata - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bartoszycach,
3. Fieducik Iwona - Szkoła Podstawowa nr 3 w Bartoszycach,
4. Jankowska Agnieszka - Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji w Bartoszycach,
5. Jaszczak Grażyna - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bartoszycach,
6. Jędrzejewska Halina - Zespół Szkół nr 1 w Bartoszycach,
7. Kozieł Ewa - Młodzieżowy Dom Kultury w Bartoszycach,
8. Kudła Krystyna - Miejska Biblioteka Publiczna w Bartoszycach,
9. Kulis Marlena - Stowarzyszenie Integracji Osób Niepełnosprawnych w Bartoszycach,
10. Majewska Alicja - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bartoszycach,
11. Małkowska Beata - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bartoszycach,
12. Martul Bożena - Urząd Miasta w Bartoszycach,
13. Michalak Dorota - Komenda Powiatowa Policji w Bartoszycach,
14. Michalik-Rosa Stefania - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bartoszycach,
15. Michmiel Paula - Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Bartoszycach,
16. Szuter Marta - Urząd Miasta w Bartoszycach,
17. Ścibek Lidia - Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Bartoszycach,
18. Wąsowicz Patryk - Bartoszycki Dom Kultury,
19. Wierzbowska Agnieszka - Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 1 w Bartoszycach,
20. Zegler Barbara - Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji w Bartoszycach.

Autorzy Programu składają serdeczne podziękowania wszystkim, którzy przyczynili się do jego powstania.